

Valérie Šlajerová
Dynamika kulturní identity Volyňských Čechů po přistěhování do ČR
Reemigrace z r. 1991

Téma Volyňských Čechů je zajímavé z mnoha pohledů. Mohou to být otázky identity, reemigrace, kulturní paměti, náboženství. Je to téma zajímavé historicky, kvůli válce na Ukrajině ale i aktuálně prožívané. Odráží se v něm postoje české společnosti k „cizincům“, resp. českých emigrantům. Vezmu-li jen dobu po sametové revoluci: Havlovu otevřenost, instituční xenofobii projevenou Zaorálkem v roce 2014 až po populistická hesla probíhající Babišovy prezidentské kampaně.

Píše-li proto autorka, že k napsání práce ji motivovalo, *že otázka Volyňských Čechů a jejich reemigrace do meziválečného a poválečného Československa a také do České republiky není nějak výrazně probírána ve školních institucích i když z jejího pohledu hraje významnou roli v českých dějinách*, nepřeceňuje tak význam tzv. Volyňských Čechů. Už zájem o toto téma a pokus jej zprostředkovat čtenáři zasluhuje ocenění. Cenná je její osobní znalost prostředí, vstřícnost informátorů k ní, přirozené vedení rozhovorů. Z textu je patrné, že autorka sama do komunity patří, bohužel své postavení v textu neodkrývá, reflexivita práci chybí.

Zásadním handicapem práce je, že autorka svou práci seriózně teoreticky neukotvila. V teoretické části sice zmiňuje Ericksena, Assmanna, Hobsbawma, Loewensteina, ale jako by se jednalo jen o „povinné“ zmínění „ikon“ aniž by se pokusila dále o identitu a kulturní paměti v jejich chápání dále přemýšlet. Velmi obtížně se jí tak mohlo podařit zachytit to, co slibuje název: *Dynamiku kulturní identity*, ale ani naformulovat přesně výzkumné otázky a analýzou sesbíraných dat na ně odpovědět. Nejasné určení výzkumných cílů a metod k jejich dosažení se odráží už v přiřazení jednotlivých kapitol – např. identitu Volyňských Čechů se autorka věnuje jen v teoretické části, přičemž není jasné, z jakých zdrojů vychází. Odkazování na zdroje

je slabinou práce. V teoretické části autorka sice někdy na zdroje odkazuje, v různých pasážích však s různou intenzitou. Často tak není zřejmé, odkud své vědění čerpá. Jedná se sice o relativně konzistentní popis, špatně se však odlišuje, kdy se jedná o osobní zkušenost autorky a kdy a o které autorky/autory se opírá. Výběr autorů mi přijde trochu svévolný.

Částečně se v empirické části podařilo naplnit dílčí cíl: *Popsat a analyzovat (sic!) tradice a zvyky doložené v paměti sledované skupiny. Zaznamenat to, jak jednotlivé praktiky a činnosti v dnešní době fungují. Zjistit, jak sledovaná skupina Volyňských Čechů vidí sebe sama.* Empirická část je čistě popisná, nikoli analytická. Je dobře strukturovaná, jednotlivé odstavce jsou ale velmi stručné. Lépe mohl být popsán vzorek informátorů i jejich výběr, z empirické části ani přiložených rozhovorů není jasné, proč autorka rozlišuje mezi narativním a polostrukturovaným rozhovorem a jaký to má, resp. mělo mít vliv na analýzu. Tomu by se autorka mohla věnovat v rámci obhajoby.

Jakkoliv je na práci patrná nedostatečná „řemeslná“ (metodologická i teoretická) praxe, kombinuje-li čtenář četbu bakalářky s pročitáním rozhovorů v příloze (není jasné, proč je příloha součástí obsahu a je tak i číslována, není ale vlastní součástí práce), ocitá se nejen ve velmi zajímavém světě Volyňských Čechů a pokusu o jejich vlastní uchopení sama sebe, ale uvědomí si, jak se změnil vztah a přijetí reemigrantů z Ukrajiny po druhé světové válce, po sametové revoluci a dnes. Nevěděl jsem, jakou úlohu hrála pravoslavná církev při začlenění navrátilců a v tomto ohledu je zajímavá i současná duchovní/náboženská situace komunity atd. Námětem k úvaze, který ale autorka nijak analyticky nezachycuje, je i např. trochu tajuplná teze: „většina Volyňských Čechů se dnes identifikuje dle etnické příslušnosti jako Češi, dle skupinového příslušenství jako Volyňští Češi a podle státního příslušenství jako občané České republiky. Obvykle se ale v této komunitě můžeme setkat s tím, že se identifikují jako Češi, ale distancují se od současné české společnosti.“ (s. 25)

Práci bohužel sráží i další nedostatky. Jazyková, zejména gramatická pochybení – velmi často v interpunkci, bych přičetl pravděpodobně bilingvnímu jazykovému prostředí, závažnější mi z formálního hlediska přijdou nedostatky v citování zdrojů, odlišné normy atd. Skutečnost, že je práce šita horkou jehlou, dokládá vedle

formálních nedostatků i lapsy obsahové. Příkladem je např. vyličení tzv. Zelených svátků. Jakkoliv nemohu posoudit, co se zachovalo v paměti informátorů, ani jaká je situace v současnosti, popis letnic jako připomínka spojení Krista s trojjediným bohem, je mimoběžné.

Práci doporučuji k obhajobě. Navrhuji hodnocení **dobře**.

V Řevnicích dne 9. června 2022

Mgr. Ondřej Skripnik Ph.D.